Киро МАВРОСКИ

ПРЕДЛОГ ЗА УНИФИЦИРАЊЕ НА ТЕКСТОВИТЕ

При изработката на текстовите за семинарска и дипломска работа, како и магистерска и докторска дисертација, а особено при изработката на финалниот изглед, вообичаено се среќаваме со неколку проблеми. Тие проблеми се од типот: големина на страната, големината на маргините, густина на редовите во параграфот и изборот на фонтовите кои ќе бидат употребени. Во повеќето случаи ги занемаруваме овие работи и ги земаме веќе преддефинираните работи во програмата во која го внесуваме текстот, притоа не посветувајќи го должното внимание кон естетскиот облик на текстот. Покрај тоа, за жал, мора да се напомене дека кај нас нема востановено прецизен и концизен стандард кој би ги регулирал (унифицирал) или барем објаснил овие проблеми, од што произлегува дека во повеќето случаи сме оставени сами на себе.¹ Затоа, во продолжение ќе бидат дадени неколку напатствија кои би ја олесниле оваа проблематика.²

Избор на големина на лист и маргини

Вообичаено, кај нас стандард за употреба на лист хартија е со формат A4 (29,7 x 21,0)³, на кој ги задаваме маргините. Предупредуваме дека тоа мора да го направите со ваша интервенција, бидејќи предефинираниот формат

¹ Со воведувањето на компјутерите во секојдневната работа, се надминуваат поголем дел од порано поставените стандарди. Во недостиг на унифициран стандард кај нас, постои голема шареноликост во изработката на материјалите, кои притоа се изработуваат според интерни стандарди, кои важат за одредена установа, група, или предмет, како на пример упатството што го дава Економскиот институт во Скопје за неговите постдипломци во кое ги третира проблемите при изработка на документ, како од технички аспект, така и од методолошки аспект, вклучително со надворешниот изглед на самиот труд: насловна, содржина, избор на фонтови, нивна големина итн. Слично се постапува и на други групи и предмети, каде предметниот професор упатството им го дава лично на студентите. Поопсежно оваа тема кај нас ја третира Виолета Панзова, *Наука*ша како занаеш, Филозофски факултет, Скопје, 2003.

² За објаснување на сите предвидени содржини ќе биде користена програмата за едитирање на текст Microsoft Word 2000, како и Character Мар за приказ на фонтовите. Оперативниот систем во кој се работи и се изработени илустртациите е Windows 98SE, но тоа нема голема разлика кај останатите оперативни системи. Доколку пак има некои видливи разлики, тие ќе бидат дополнително објаснети и по потреба илустрирани.

³ Големината на мерните единици за должина низ текстот ќе биде во сантиметри заради унифицираност со програмата која ја користиме за демонстрирање.

кој го носи со себе Microsoft Word е друг (letter, со големина 21,59х27,94). Доколку не го направите ова, финалниот отпечаток ќе биде со несоодветни пропорции (голема долна маргина, преблизок текст до десната маргина, а доколку уште погрешите и при задавањето на маргини, може да ви "исчезне" дел од текстот.

Затоа, препорачуваме самите да ја наместите бараната големина на листот и со тоа да надминете дел од потенцијалните проблеми. Тоа ќе го направите на следниот начин: со глувчето одете во File потоа во Page Setup, а потоа во новопојавениот прозорец одете во табот Page Setup. Во него поставете ја бараната големина на листот (A4) или пак доколку не можете да ја одберете оваа големина, во полињата со бројни мерки, поставете ја големината на A4 форматот (29,7x21,0). За да можете оваа постапка да ја направите "еднаш засекогаш", препорачувам да притиснете на **Default** а потоа и да ја потврдите на **OK**, со што овие промени ќе важат и за сите следни документи кои ќе ги креирате во оваа програма.

Избор на големина на лисшош харшија

Додека за големината на листот постои каква-таква унифицираност, огромен проблем претставува поставувањето на големините на маргините на листот.⁴ Тоа во повеќето случаи зависи од нашите афинитети или случај, а најчесто од поставеноста на програмата Microsoft Word.

Според вообичаената поставеност на програмата, дадени се следните маргини: горе 2,54, долу 2,54, десно 3,17 и лево 3,17, додека за вкоричување нема оставено простор, т.е. вредноста изнесува 0 (gutter) при дефинирана големина на хартијата во letter формат. Но, се покажува дека ваквата поставеност на маргините не е соодветна. Имено, основно е да се предвидат неколку милиметри (вообичаено 0,5 см) од левата страна кои би послужиле за вкоричување.

⁴ На овој проблем Виолета Панзова, ор. cit. 104, му посветила должно внимание, но со целосен респект кон нејзината работа, ние не би можеле да се согласиме со маргините кои ги препорачува при изработката на документите, пред сè поради практични причини и востановени во пракса правила.

Со ова некои од авторите кои ја третираат оваа проблематика не се согласуваат притоа повикувајќи се на странски автори, но сепак, потребно е да се постават тие маргини заради подобра центрираност на текстот во финалниот производ, односно соодветен изглед на вкоричен труд.

<u>T</u> ob:	943CB 🔆	Preview
Bottom	2,5 cm 🔔	
Left:	3 cm 🏦	
Right:	2,5 cm 🐥	
Gytter:	0 cm	
From edge		
Hegder:	1,25 cm 🚖	
Footer <u>:</u>	1,25 cm	Apply to: Whole document
C Myror o C 2 pages	nargins Foel steel	Guiter position

Посшавеносы на маргинише на А4 формаш

На сликата од прозорецот Page Setup во табот Margins даваме предлог за начин на поставување на маргините. Тука вредноста на Left изнесува 3,0 см и е за 0,5 см поголема од вредноста на **Right** токму поради вкоричувањето. Тоа растојание може да се внесе во делот **Gutter**, но во тој случај износот на левата и десната страна би требало да биде изедначен. Во секој случај би требало да се добие убава и центрирана форма на листот (види слика).

Изглед на страната йо задавање на големината на форматот и препорачаните маргини

Доколку би се користеле поголеми маргини од покажаните, би се добил впечаток на големи празнини на листот, а особено тоа би се покажало при употреба на монохроматски цртежи и шеми, родословни стебла итн.

Поставувањето на маргините со себе носи и уште едно прашање, а тоа е прашањето за поставувањето на растојанието за **Header and Footer**. Вообичаено во овие условно кажано делови од листот се поставуваат основните украси на сите страни: броевите на страната и темата/тематската целина. Нивниот распоред е релативно вообичаен и постојан: во горниот дел (Header) се поставува името од темата или тематската целина, додека во долниот дел (Footer) се поставува бројот од страната. Името од темата/тематската целина се потцртува со линија не премногу дебела за да не биде доминантна на листот и да го засенува главниот дел од текстот. Наша препорака е да се користи линија со дебелина од 1/2 или 3/4. Исто така, и впишаниот текст не би требало да биде премногу голем и доминантен (би требало да биде нормален фонт со големина од 10-12 поени, кој може да биде во италик форма).

Изглед на страната по задавање на големината на header and footer и поставување на основните украси

Footer-от претставува проблем за поставување. Имено, се случува понекогаш во него да се внесуваат и повеќе украси отколку што е потребно како: делови од насловот на темата/тематската целина, име на авторот на текстот и сл., како и бројот на страната во текстот, а сето тоа одвоено со линија од главниот текст. Но, тоа премногу би го оптоварил долниот дел од листот, особено доколку во главниот дел од текстот се користат фусноти за дообјаснување на текстот. Со самото поставување на фуснотите над нив програмата Microsoft Word поставува линија-сепаратор од главниот текст. Со тоа би дошло до двојно омеѓување со линија на долниот дел од листот, со текстот од фуснотите меѓу нив што би го оптоварило читањето и следењето на материјалот. Затоа, препорачуваме во footer-от да се става само бројот од страната и тоа од долната десна страна на листот за подобра прегледност врз трудот.

Останува уште и да се определи растојанието на поставување на Header and footer. Тоа се изведува исто така во прозорецот Page Setup во табот Margins (види слика). Програмата автоматски ги поставува на растојание од 1,27 см. Препорачуваме да не интервенирате во нив, евентуално, вредноста на header да се зголеми на 1,5-1,7 см, додека растојанието за footer е сосем коректно поставено.

Со овие операции кои претходно ги опишавме, ќе добиеме еден глобален облик на трудот кој се подготвува, и кој ќе биде воедначен на сите страни.

Избор на големина на параграф (густина на редови)

Откако е дефиниран глобалниот изглед на страната каде го внесуваме текстот, следува решавањето на проблемот со густината на редовите на страната, односно со Paragraf. Имено, во пракса со внесувањето на компјутерската технологија не постои воедначен начин на поставување на густината на редовите. Претходно важечки стандард беше т.н. "новинарски проред", односно 28-30 реда на страна со 80-тина знаци во ред. Но, со воведувањето на компјутерите за изработка на текстовите се чини дека се менува досега стандардниот начин на испис на страната. Причината за тоа е релативната неможност, односно посложениот начин за добивање на бараниот број на редови (28-30 реда).

Remerit Dustried \star Qubine level Body text 🖈	Abground: Justified * Submetered: Body test
nervation	terre All Source By:
First line + 1,27 cm	Prst ine +1 1,27 cm
8860 (p.0) 22 (Richt In the second sec
awing and a second s	Spacing
Betore: 10 pt Inde spacing: At	Bebye: In by 🐨 Little spacing: Bi
arcer [0 pt 🚠 🔤 🖾 🖄 [24 pt 👮	attagi 0 pt 🚖 (2000-2000) 📩 (25 pt 🕱
www.	Prenow
	taning taning tanan taning tan
Dogie TasGenjis TenDerjie TasGenjis TenDerjie TasGenjis tendorjie	Gungia Tardanga tandangki Tardangki Tardangki Tardangki Tardangki
Tryblege Triderier forbeide Triderier forbeide Triderier forbeide Triderier	tendangs tendangs tendangs tendangs tendangs tendangs tendangs tendangs
tou	Tendangin Tendangin Tendangin Tendangin Tendangin Tendangin Tendangin Tendangin

Посшавување на расшојаниешо на редовише во џараграфош (28-30 реда)

Но, поставувањето на вредностите кои се горе напоменати доведува до други проблеми кои ќе имаат незгодни последици доколку во текстот сакате да поставите слики (или имате поставено), графикони и друг нагледен материјал. Имено, тие "ќе исчезнуваат" од вашиот работен прозорец, или пак доколку веќе се внесени, "ќе исчезнат" и во тој простор "нема да има ништо". Не е тоа некој голем проблем, но сепак претставува причина повеќе за внимавање при изработката, особено доколку не се користат преддефинирани акции, а исто и автоматско нумерирање на нагледниот материјал. Сето тоа може да доведе до конфузен изглед на работниот материјал и да предизвика дополнителни тешкотии кои пак ќе предизвикаат дополнителни операции за да се поправаат постојано тие грешки во работниот материјал.

Поради тие причини, на мислење сум дека поправилно е да се користи големина на параграфот од 1,5 кој овозможува да се надминуваат сите овие горенаведени проблеми со "исчезнување" на работниот материјал.⁵

genent: Santation	Astified		Qutine levels	Body text	2
911	0 cm		Speciali	e.	
ion:	D cm	*	First line 👱] [1,27 cm	퐼
807-0					
yws:	0 pt	. Ż	Libe specing:	Alt	
viter	0 pt	*	IBBITTER +		<u>ش</u>
Since Sinn Tistalagin	gi Indunyi Tu Tudaya Tabuj Indunyi Tudaya	Gangti Tanda r Tasdanga Te i Tasdanger Ta	ngr Tuschings Yrichingir vishingic Yuschingis Tuschingic schingis Tuschingir Tuschingis	Tuskeçk Tuskeçi Tuskeçi Tuskeçir]

Прейорачано дефинирање на йараграфой

Користењето на овие вредности за параграф е во коректен сооднос со поранешниот стандард (28-30 реда). Имено, со 1,5 lines проредот на страна со големина A4 (стандард) може да се впишат 33-34 реда на нормален текст без фусноти, додека со фуснотите ќе има нешто поинаков распоред. Тоа е сосема во согласност со претходното. Притоа, не би требало главниот текст да биде со различен проред од фуснотите и од насловите, односно за сите облици на текстот би требало да се користи 1,5 lines проредот. Зошто тоа го препорачуваме? Одговорот е едноставен. Страната без разлика кои сè елементи ќе бидат употребени на неа (главен текст, наслови, фусноти, графички елементи) изгледа компактно, нема расфрлани или стегнати делови и се отстранети потенцијалните проблеми со "исчезнувањето" на нагледните елементи (види слики).

⁵ Виолета Панзова, ор. cit., 104, повторно посветува должно внимание на овој проблем, но повторно ги превидува востановените во пракса правила за работа, но и проблемите при работа со компјутерот и програмските пакети за обработка на текст. Имено, авторот **не допушта** користење на 1,5 проред користејќи како аргумент нецитирана странска литература (белешка 93), а не дава одговор како ќе се надминат проблемите со досегашниот начин на работа, како и со потенцијалните проблеми на изработувачот на трудот.

Изглед на сшрана со проред 1,5 со повеќе елеменши

Изглед на страна со различен проред и со повеќе елементи

Изглед на сшрана според препоракише на Виолеша Панзова

Избор и големина на фонт

Како последен и можеби најважен елемент кој е особено значаен при изработката на текстовите е изборот и употребата на соодветни букви (фонт) кои ќе бидат употребени во текстот. Притоа, треба да се внимава на неколку правила:

- Големината на буквите низ целиот текст да биде соодветна и воедначена: насловите во однос на нивото (главен, поднаслов, подподнаслов) со едни големини⁶, главниот текст со друга големина (вообичаено со големина од 12 поени), фуснотите со трета големина (вообичаено со големина од 10 поени)⁷.;
- Доколку се користи кириличен и латиничен фонт, треба да бидат со слични карактеристики за едниот да не отскокнува од другиот и да нема некоја особена видлива разлика меѓу нив (тајмс форма од латиничен и кириличен фонт, или пак свис форма)⁸;

⁶ Големината на буквите за насловите треба да биде во согласност со нивото, а сепак да биде доволно различен од главниот текст. Според правилата кои се користат за уредување на текстовите, swiss-форми на фонтовите се користат за наслови, додека times-формите се користат за главен текст. Би напоменале дека главниот наслов би требало да биде доминантен со својата големина, 16 поени и задебелен, како и да почнува на нова страна.

 $^{^7}$ Големината на текстот во фуснотите треба да е за два поени помал од големината на буквите во главниот дел од текстот.

⁸ Овој проблем може лесно да биде надминат со користење на кириличната поддршка за

- 3. Да не се користат преголем број различни фонтови, или пак од некои фонтови да се користат само некои знаци;
- Доколку мора да се користи знак од друг фонт, тогаш не внесувајте го⁹ од мени Symbol, туку користете соодветен фонт кој го содржи тој знак;
- 5. Изборот на фонтот зависи пред сè од текстот кој треба да биде испишан.

Околу големината на буквите за главниот текст не постои голема спротивставеност. Имено, претпочитана големина на фонтот во главниот текст е 12 поени и околу тоа има речиси апсолутна согласност. Како големина на буквите во фуснотите вообичаено се употребува фонт со големина од 10 поени. Но, при дефинирање на големината и обликот на фонтот во насловот, постои големо разидување и речиси секогаш е оставено на избор на авторот. Не навлегувајќи во оваа дискусија за насловите, напоменуваме дека од особено значење е почитувањето на правилата за поделба на текстот на соодветни делови и нивоа кои секој за себе ќе има ист облик и големина како со само еден преглед на страната би се добил општ преглед на длабочината на опфатеното разгранување на текстот. Сепак, распределбата на материјалот е индивидуална работа и е во зависност од методскиот пристап. Без разлика на начинот кој ќе биде прифатен, најзначајно е начинот на распределба и обликот на фонтовите (користените фонтови) да бидат идентични од почетокот до крајот на текстот.

Тука сега веднаш би се надоврзал на користењето на фонтови. Веќе напоменав дека изборот, особено изборот кирилица-латиница, да биде адекватен, односно сличен. Тоа е на некој начин решено со кириличната поддршка која ја дава оперативниот систем Windows 98, како и во понапредните верзии и оперативни системи (Windows Milenium, Windows Xp итн.). Тоа е сè убаво, но доаѓаме до еден проблем кој е на изглед мал. Имено, доколку работиме текст со кирилична поддршка, односот кирилица-латиница е извонреден, но секоја грешка во него, како на пример внесен кириличен а требало да биде латиничен значи и дека повторно треба да се истипкаат потребните зборови но сега со избор на соодветниот јазик. Притоа, посебен проблем претставува доколку има потреба во текстот да се вметнуваат и знаци кои не се во нашиот јазичен систем како: ћ, ђ, я, ю, ы, ъ итн., повлекува повторно лутање и пребарување по фонтовите кои мора да бидат од соодветна јазична поддршка (српска, бугарска, руска), како и дополнително компликување на текстот. Затоа, кирилична поддршка користете доколку се работи за текст во кој нема присуство на такви знаци, или пак нивното присуство е сосема минорно и може да се дозволи мала компликација.

впишување на кириличниот текст, при што Times New Roman би се користел за главниот текст, додека пак Arial би се користел за изведба на насловите. Доколку пак би се користеле вообичаени фонтови, изборот би бил: Times New Roman за латиничен текст со Macedonian Tms, MAC C Times или Pulstimes 7 за главниот текст, додека за наслови Arial и MAC C Swiss.

⁹ Потенцираните зборови може да се сфатат и како правило за работа со фонтовите.

Но, доколку се работи за текстови кои содржат голем број на знаци од веќе напоменатите, потребно е да се изврши правилен избор на кириличен фонт кој ќе го олесни внесувањето на текстот и ќе го намали проблемот со пребарување на знаците. Напоменувам дека секој фонт си има свои позитивни и негативни страни и во зависност од нив ќе биде направен изборот. Во продолжение ќе биде даден осврт на неколку фонтови кои сметаме дека во пракса се најфреквентни.

Macedonian Tms или неговиот свис пандан **Macedonian Helv** претставува сосем коректно сработен кириличен фонт, со сосем коректно сработени наводници и присуство на знаците è и и́во него и извонредни болд и италик форми од него. Но, во него отсуствуваат дополнителните кирилични знаци кои се потребни при внесување на текстот. Затоа, изборот за овој фонт отпаѓа доколку се работи за текстови со комплициран избор на кирилични знаци.

Ø	r.t		13	r 1	łð	280	ior	133 	1	ms				Å	1		Cł	er	ect	ers	ło	33	Ç?		XX.	a							C1	ose	
										22																	,				22	r	 		
	1	"	é	\$	26	Ś	ť	I.	0	*	4		-		18	Û	1	2	3	4	5	ŏ	17	\$	3	1.	1;	1	=	>	3		28	lec	
ĸ	4	5	U	Ø	E	0	F	X	X	J	K	JΤ	M	M	0	Π	Th.	P	C	T	3	8	H.	U	3	3	br	ŕ	¥.	¥Ţ					
к.	a	16	'n	b	e	to	F	X	R	t;	1×	n	24	3	0	13	B.	0	c	T	8	B	×	3.2	s	3	m	ŕ	Ŕ	4	Ô		Ę,	\$£9	
ĵ	Ē	IT.	17	1	f	1	11	-	150	ń		Π	Ū	Π	Ū	Π	1.	i.			,	-		÷	122	Ō	*	Π	D	D	Ū				
~	ĥ	Ty.	ŤĒ	10	¥	Ť	ĥ	ţ.	6	ĩ	-	~	~	3		17	1		x	ŀ.	ω	n	1.		1	0	»	¥4	12	14	ž				
ĵ	Ē	É	D	D	D	Ď	Ď	D	D	b	D	Π	Π	D		Ь	D	σ	Π	Π	Ď	Ö	x	Ó	σ	Π	Π	D	D	σ	Ď				
Ĩ	Ē	D	D	D	D	D	b	D	D	D	b	Π	Π	Π		b	D	Π	D	Π	D	D	I.	Π	D	T	D	Π	D	Π	Ο				

Изглед на маџаџа на фонџоџ Macedonian Tms

MAC C Times или неговиот свис пандан **MAC C Swiss** е исто така коректно сработен македонски фонт со коректен изглед во болд и италик варијанта. Притоа, тој (тие) ги содржи дополнително потребните знаци, освен неколку кои што со тек на работа ќе се увидат. Голем недостаток е проблемот со апострофите и наводниците кои доколку не се внимава, на крај ќе изгледаат како буквите **ж, д, в и г**. Притоа во себе ги содржи речиси сите знаци кои се потребни, само потребно е да се користат шифрите за поедини знаци.

0	x		23	1 1	14	2.0	; Ti	ME	8					and the second se	d		Ch	āЮ	a)	536	90	co	рy										Clo	28	
																																			*
	3	*	¥	\$	80	\$	'	()	*	\$,	-		1	Ũ	1	2	3	4	5	6	7	3	9	:	:	<	=	>	2		200	3Cl	
к	Á.	Б	u	Щ	E	\$	T	X	11	3	ĸ	π	M	H	0	m	ТЪ	P	C	T	Y	8	Ъ	μŗ	\$	3	m	ŕ	Ľ.	23					
ĸ	E	Б	Ц	A	e	1	r	x	и	i	P.	n	26	H	0	m	n.	p	c	T	3	B	F£	ų	s	1	ιπ	ŕ	É	Y					
ĩ	D	7	3	I	u	12		ï	\$	-	ų	Ë	D	σ	D	O	n	e	B	r	S	E	б	li	B	—	Fi	8	D	σ	ŭ				
1	u	Ta	¥	K	80	Γ	š	K	uī	Л	ų	T	—	R	Γ	È	B	-	—	FA	E	I	c	×	-	M	ų	Γ	Γ	Γ	ŕ				
T	0	A	Б	ŀ	E	X	m	щ	á	ħ	Y	3	Ъ	Ъ	Э		É	8	10	я	Э	é		II	6	ħ	3	Ń	Ь	Γ	Ï				
1	à	Ó	16	5	6	X:	in	3	é	É	ĕ.	5T	Ŕ	ŧ	é	1	R	5	i	6	r's	17	t	m	tó	17	10	à	1	Γ	R				

Изглед на майаша на фоншош МАС С Times

Pulstajms7 или неговиот свис пандан Pulshelvetica7 е сосем коректно изработен фонт со верзии во болд и италик форма. Ги содржи сите потреб-

ни знаци, како и наводниците и апострофите. Но, има некои големи недостатоци:

- распоредот на знаците во болд и италик формите не е ист со нормал формата и
- распоредот на знаците е различен со знаците во другите кирилични фонтови, како МАС С Times, што ја ограничува неговата употреба, односно не дозволува (ја комплицира) подоцнежна трансформација.

За да го надминете првиот недостаток, потребно е да ја инсталирате само регулар формата од овој фонт, а потоа доколку имате потреба од болд или италик варијанти нив да ги изведе самата програма за едитирање на текст како што е Microsoft Word. Вториот недостаток ќе го решите со некористење на други фонтови освен него (нив).

: •	×		3) (۱. 	taj III	363 	7 888						Å			C)	ø	***	e::	33	~	83												ba:,	* 	
٦	\$ }	.		s	70	<u>8</u>	ŗ,	T(5	F	Į.	T,	.	.	7	Q	11	2	3	4	15	6	3	\$	3			K	10		17	-		····		3	3
8	à	3	II,	π	E	¢	T	X	01	3	X	m	M	h	ø	π	13	Þ	0	17	y	38	žŏ	άĩ	×	3	x	Ť	ĸ	2	0	10000			~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~		
8.	8	ő	3.5	a	ø	Ą	5	2,	×	17	K	a	*	13	Q	13	13	p	¢	2	5	8	32	m	3	3	m	Ŷ	Ŕ	£	C						2
3	n	¥	3	1~	μŋ		12	i	[~	(C)	Į.	je,	Þ	σ	ÇŽ,	12	1	18	r	1,	RΥ	38	5.	X	m	ю	0	×	Īn	ic.	135						
5	*	è	32	Æ	M	E	Æ	E	m	10	Ιõ	18	P	Ea.	S.	**	E	ω	α	Įΰ	Ň	Π	Μ	Įΰ	ΙΩ	j.	R.	Įΰ	ĪΩ	ΠĽ	x						
đ	ũ	"	Б	F	1	×		,	A	18	14	5	B.	Į.,	ĩ	E.	ß		æ	R	6	R.	Ιũ	ħ	TE.	Ş	6	123	Πm	ic.	1						
	ž	Ø	2	Ş	62	*	à	ź	8	F	~	12	IV.	20000	J	C	Ň	X	1	\$	2	\$	3%	×.	\$	12	32	â	17	IC.	h						

Изглед на майаша на фоншош Pulstajms7

Покрај овие неколку разгледани фонтови, има и многу други но тие ретко се користат за изведување на главниот текст, а доколку се користат за тоа, не се дотолку добри. Една од причините е секако нивниот латиничен пандан за текстот да изгледа коректно.

За избор на латиничен фонт вообичаено би требало да се користат Arial или Times New Roman како фонтови сосем слични на македонските секако според обликот на буквите и нивното меѓусебно растојание, како и висината на буквите. Секако, нивната употреба би зависела од фонтот кој ќе биде употребен: доколку користиме Mac C Times или пак Macedonian Tms, односно Pulstajms 7, би требало да се употреби Times New Roman; доколку пак се користат Mac C Swiss, Macedonian Helv, Pulshelvetica7 се користи Arial.

Начин на користење на мапата на фонтот

Имено, внесувањето на букви, знаци и симболи може да се изведе на два начина. Тие се:

- 1. внесување од Insert а потоа Symbol од каде го избираме знакот кој ни е потребен и
- 2. истипкување на кодот од кодната мапа на соодветниот фонт кој го користиме.

Веќе напоменав дека користењето на првиот начин не е препорачливо особено доколку се работи за пренесување на внесениот материјал од еден

на друг компјутер, или пак доколку постои можност од негово понатамошно објавување како научен труд во книга или пак во некој зборник и списание. Во тој случај, голем дел од внесените знаци ќе се трансформираат во некој случаен облик без наша контрола, што е основа за огромна можност за грешки.

Вториот начин е поконструктивен и за работа и за транспортирање на друг компјутер, но и за понатамошна обработка. Притоа, особено е значајно, да не се користат премногу фонтови, особено за дополнителните знаци, бидејќи и тоа е една од најголемата тешкотија во обработката. Затоа, направете соодветен избор на фонт кој би ги содржел најголемиот дел од потребните знаци, како кириличен, така и латиничен. За да знаете кој фонт најмногу одговара, како и за да знаете каде се наоѓаат потребните знаци и како да ги повикувате, потребно е да ја прегледате мапата на фонтот и неговите знаци. Тоа ќе го изведете со програмата **Character Map** која е составен дел од оперативниот систем **Windows** (без разлика која верзија од него) и која **мора** да ја имате инсталирано. Доколку ја немате инсталирано во Вашиот оперативен систем, инсталирајте ја. Постојат и други едитори на мапите на фонтовите, но сепак сега ќе се задржиме на оваа вообичаенава.

Изглед на Character Map и начин на корисшење

На сликата ги гледаме основните команди за преглед на мапата на фонтот. Најпрвин, во полето за избор на фонт го бираме фонтот кој имаме намера да го употребиме (за начин на избор на фонт погледнете претходно). Доколку не ги задоволува од нас поставените критериуми, тогаш одберете друг фонт и повторете со прегледот. Потоа, движејќи се со стрелките може да се зумираат знаците и во зголемениот прозор да го видите нивниот изглед. Во десниот долен агол од прозорецот ви се испишува шифрата на знакот која ќе ја истипкате за да го добиете, и која ќе ви помогне за да ја извршите планираната работа.

Затоа, пред да започнете со работа, особено со некоја која бара од вас поголема и почеста употреба на најразлични карактерни знаци, особе-

но кирилични, внимателно прегледајте ги расположливите фонтови, за да можете најдобро и најлесно да ја извршите планираната работа (види: Табела Преглед на некои од знаците кои ги содржат разгледуваните фонтови). Се препорачува внимателно да се користат фонтовите и без нивно пренатрупување, односно употреба на поголем број различни фонтови, а особено доколку документот треба да се постави и на друг компјутер, како за преглед на материјалот, така и за негово отпечатување, бидејќи во тој случај документот нема да го има посакуваниот изглед.

Знак	шифра на зна	кот според употребо	ениот фонт
JIAN	MAC C Times	Pulstajms 7	Macedonian Tms
>>	_	Alt + 0134	Alt + 0132
В	-	Alt + 0147	Alt + 0147
è	нема правилно, са- мо Alt + 0233 (é)	Alt + 0161, 0162	нема правилно, само Shift + 3 (é)
й	нема правилно, са- мо Alt + 0237 (и́)	Alt + 163	нема правилно, само Shift + 7 (&)
ħ	Alt + 0202	Alt + 0202	-
Ћ	Alt + 0155	Alt + 0208	-
ħ	Alt + 0218	Alt + 0209	-
Ъ	Alt + 0150	Alt + 0217	-
Й	Alt + 159	-	-
Й	-	Alt + 175	-
Я	Alt + 0194	Alt + 156	-
я	Alt + 0212	Alt + 0212	-
Щ	Alt + 0199	Alt + 0133	-
щ	Alt + 0231	Alt + 0200	-
Ю	Alt + 0193	-	-
ю	Alt + 0211	Alt + 0211	-
Ы	-	Alt + 0192	-
ы	Alt + 0236	Alt + 0206	-
Э	Alt + 0207	Alt + 0213	-
Э	Alt + 0204	-	-
Ъ	Alt + 0205	Alt + 0205	-
Ь	Alt + 0221	Alt + 0207	-
ъ	-	Alt + 0248	-
M	-	Alt + 0146	-

Преглед на некои од знацише кои ги содржаш разгледуванише фоншови